

Kịch bản nào cho con đường hội nhập của chúng ta?

TS. NGUYỄN VĂN MINH

Thế còn chúng ta? Chúng ta đang hội nhập theo kịch bản nào? Đợi chờ để bị “thôn tính”? Tự nguyện làm “thuộc địa”? Hay bứt lên làm “trung tâm”? Hay chúng ta đang tích cực xây dựng một con đường đi riêng - kịch bản thứ 4 - mang bản sắc Việt Nam?

Đoàn đàm phán về việc VN gia nhập WTO do Thứ trưởng Thương mại Lương Văn Tự dẫn đầu đã đạt được nhiều kết quả khả quan sau tám ngày (từ 21 đến 28.3.2006) đàm phán cả trên bàn đa phương lẫn song phương. Với những kết quả đó, Việt Nam hy vọng gia nhập WTO trước cuộc gặp thượng đỉnh APEC diễn ra tại Hà Nội tháng mười một

Ảnh Hòa Tấn

năm nay. Trước những diễn biến tích cực như vậy, các doanh nghiệp Việt Nam đã chuẩn bị được gì trước khi nhảy vào sân đấu mới. Đó là sân đấu nào vậy? Dĩ nhiên là sân đấu toàn cầu! Lâu nay, chúng ta đã quen xem toàn cầu hoá là một bước phát triển tất yếu của hiện thực khách quan. Nhưng có bao giờ ta tự hỏi thế nào? Tròn hay méo? Hay nói cách khác, nếu ta quan niệm toàn cầu hoá là quá trình liên kết, hội nhập quốc tế để hình thành một không gian thống nhất toàn cầu về kinh tế, tài chính, thông tin... thì ở giai đoạn hiện nay không gian này đã hình thành đến đâu? Các mối liên kết, tích hợp trong đó đang diễn ra như thế nào? Rồi ngày mai khi chúng ta bước sâu thêm một bước nữa vào đó, vị trí của chúng ta sẽ ra sao?

Xu thế toàn cầu hoá hiện đại đã khởi đầu cùng với sự phát triển vượt bậc của cách mạng thông tin. Mạng máy tính ra đời giúp con người có thể đăng ký, xử lý và chuyển tải nhanh chóng một khối lượng lớn các tổ hợp thông tin hầu như không phụ thuộc vào khoảng cách (Internet là một ví dụ). Trên cơ sở đó, mạng tài chính toàn cầu đã hình thành, lúc đầu chỉ ở trong nội bộ các tập đoàn đa quốc gia, về sau mở rộng ra tạo nên thị trường tài chính thế giới thống nhất. Đó là vào đầu những

năm 80 của thế kỷ trước. Chỉ ít lâu sau, quá trình này đã lan toả sang mọi lĩnh vực khác của nền kinh tế - xã hội toàn cầu, rồi như một cơn lốc nó lôi kéo tất cả các nước vào vòng xoáy không thể cưỡng lại - cái mà chúng ta quen gọi là hiện thực khách quan. Đến ngày hôm nay, ảnh của cơn lốc này đã định hình rõ nét. Tâm của nó chính là các nước có nền kinh tế phát triển đại diện là G7 và các tập đoàn đa quốc gia hùng mạnh. Họ nắm giữ trong tay hầu hết các thị trường béo bở, siêu lợi nhuận, đặc biệt là thị trường công nghệ cao. Chỉ tính riêng 500 tập đoàn đa quốc gia lớn nhất thế giới đã chiếm tới 1/3 thị trường công nghiệp khai thác, 3/4 thị trường nguyên liệu, 4/5 thị trường công nghệ cao toàn cầu [1]. Các nước còn lại, nếu không thể lọt vào trung tâm thì chỉ còn một lựa chọn là tự nguyện làm vệ tinh. Mà đã là vệ tinh có nghĩa là phải chấp nhận bán rẻ sức lao động, bán rẻ tài nguyên thiên nhiên cùng những mặt hàng sản xuất bằng công nghệ thô sơ để đổi về những sản phẩm có giá trị gia tăng cao ngất trời được sản xuất với mặt bằng công nghệ tiên tiến hơn.

Để giữ được thế độc quyền của mình trung tâm sẽ dùng mọi cách thu hút chất xám từ vệ tinh, mua bằng hết (nếu được) hoặc tìm cách kiểm soát tất cả các lĩnh vực kinh tế

tiềm năng nhất của vệ tinh. Chưa hết, trung tâm cũng không bỏ qua cơ hội giám sát và điều khiển hệ thống tài chính của vệ tinh. Để làm được điều này họ đã có trong tay nhiều công cụ hữu hiệu, nổi bật nhất là Quỹ tiền tệ quốc tế (IMF), Ngân hàng Thế giới (WB), Tổ chức thương mại thế giới (WTO). Chỉ cần quan sát mối quan hệ giữa các tổ chức này và các nước Đông Âu hay SNG sau khi Liên Xô tan rã thì chúng ta sẽ thấy chúng "lợi hại" đến mức nào. Với vệ tinh họ khuyến khích nên rời lỏng, hạn chế can thiệp của Nhà nước vào các hoạt động kinh tế (việc tụt hạng về Chỉ số tự do kinh tế (IEF) của Việt Nam năm 2005 là một ví dụ), còn với mình thì phần lớn chính phủ các nước G7 đang chủ động thi hành chính sách tập quyền: lập kế hoạch dài hạn để tập trung và bảo vệ các lĩnh vực kinh tế trọng điểm (bạn chắc còn nhớ chính phủ Mỹ đã cấm Boeing xây dựng nhà máy sản xuất máy bay tại Trung Quốc). Để ý hơn chút nữa, chúng ta sẽ thấy các nước trung tâm luôn luôn gây sức ép buộc vệ tinh phải mở cửa thị trường, càng thoáng càng tốt, trong khi đó tại sân nhà họ dùng mọi biện pháp để bảo hộ càng chặt càng hay (cái này thì chúng ta đã quá quen qua các vụ kiện cá basa, tôm sú, giày da, xe đạp... đã, đang và còn sẽ tiếp diễn). Mong muốn này của trung tâm chúng ta hoàn toàn thấu hiểu. Bởi ngoài chuyện buộc các nước vệ tinh mở cửa thị trường để quá trình trao đổi hàng hoá diễn ra được dễ dàng, trung tâm còn có một ẩn ý sâu sắc. Chúng ta biết, một trong những đặc tính cơ bản của đầu tư là phải sinh lời. Lĩnh vực nào có cơ hội sinh lời cao hơn, sẽ có sức hấp dẫn vốn đầu tư hơn. Nếu thị trường vệ tinh mở rộng, với khả năng công nghệ và chỉ số lợi nhuận đầu tư vượt trội, nguồn vốn đầu tư (dù là ít ỏi) từ vệ tinh sẽ dồn cả về trung tâm. Mất đầu tư, đồng nghĩa với giảm cơ hội tăng trưởng, có nghĩa vệ tinh ngày một thêm "gần bó" với trung tâm (tình hình kinh tế nước Nga từ 1991-2000 là một minh họa sống động).

HƯỚNG ĐẾN KỶ NIỆM 30 NĂM NGÀY THÀNH LẬP TRƯỜNG ĐẠI HỌC KINH TẾ TP.HCM (27.10.1976 - 27.10.2006)

THÔNG BÁO

Ban biên tập *Đặc san kỷ niệm 30 năm thành lập trường ĐH Kinh tế TP. HCM*, trân trọng mời các thầy cô giáo, CBCNV (đã về hưu hay đang làm việc), các cựu SV và SV cộng tác bài viết và hình ảnh với mọi thể loại cho *Đặc san*.

Bài viết và hình ảnh xin gửi về :

Phòng công tác chính trị, trường ĐH Kinh tế TP. HCM
59C Nguyễn Đình Chiểu, Quận 3, TP.HCM
Hạn chót là ngày 31.7.2006

BAN BIÊN TẬP ĐẶC SAN

Kịch bản nào đang chờ chúng ta?

Trong xu thế toàn cầu hoá như hiện nay, quả thật sự lựa chọn con đường hội nhập cho các nước vệ tinh, có nền kinh tế chuyển đổi như nước ta quả không nhiều. Nổi bật hơn cả có ba phương án.

Một. Tự nguyện để trung tâm "thôn tính". Kịch bản này đã được các nước Đông Âu và Baltic lựa chọn và thực hiện: gia nhập vào cộng đồng chung châu Âu. Tuy nhiên, nền kinh tế của họ khó có thể gọi là độc lập và cơ hội phát triển để đuổi kịp mặt bằng các nước trung tâm EU thật mong manh, tính sơ lược cũng phải mất 25-30 năm (năm 2000 GDP đầu người của Bulgari chỉ bằng 23% GDP trung bình của EU, Hungari - 47%, Latvia - 27%, Litva - 31%, Ba Lan - 40%, Rumani - 31%, Slovakia - 47%, Slovenia - 68%, Chez - 63%, Estonia - 37%).

Hai. Chuẩn bị tinh thần làm "thuộc địa". Đây là kịch bản mà trung tâm rất muốn viết riêng cho các nước cộng hoà thuộc Liên Xô cũ. Bởi nơi đây có một nguồn tài nguyên thiên nhiên giàu có. Sẽ thật tuyệt vời nếu các vệ tinh này sẵn sàng trở thành nơi khai thác và cung

cấp tài nguyên cho cỗ máy toàn cầu hoá. Dĩ nhiên khi đã thành thuộc địa, dù là dưới hình thức nào thì các nước vệ tinh sẽ phải quên dần đi tính độc lập như là một quốc gia có chủ quyền thật sự.

Ba. Bứt lên làm trung tâm. Nếu không muốn làm "thuộc địa", không muốn để bị trung tâm thôn tính, chỉ còn một cách phải bứt phá lên làm trung tâm. Khó khăn, rất khó khăn, nhưng vẫn có thể làm được. Muốn bứt lên dứt khoát bằng mọi cách phải xây dựng được những ngành sản xuất đủ sức cạnh tranh, tạo được giá trị gia tăng cao. Chính Trung Quốc đã chọn kịch bản này và đang rất thành công.

Thế còn chúng ta? Chúng ta đang hội nhập theo kịch bản nào? Đợi chờ để bị "thôn tính"? Tự nguyện làm "thuộc địa"? Hay bứt lên làm "trung tâm"? Hay chúng ta đang tích cực xây dựng một con đường đi riêng - kịch bản thứ 4 - mang bản sắc Việt Nam? ■

Chú thích

[1] UNCTAD. Statistics Yearbooks, 2004; WTO. Annual report 2004.

[2] IMF: World Economic Outlook. Oct.2001, May 2002.